

sem imel pravega naravnega stanovanja. Po desetih mesecih sem se namreč preselil z družino 18 km od službenega kraja. V takem stanovanjskem položaju se še nahajamo danes. Hoja iz kraja službovanja v kraj stanovanja

mi je že itak rahlo zdravje izčrpala in sedaj sem zopet na daljšem bolezenskem dopustu. Po mojem odhodu so z nakazanim zneskom popravili samsko stanovanje — jaz pa prejemam stanarino.

Delo Centralnega odbora organizacij državnih uslužbencev v Beogradu

Centralni odbor organizacij državnih in samoupravnih uslužbencev in upokojencev, v katerem sodeluje 24 centralnih uprav strokovnih organizacij, je imel redno plenarno sejo 6. febr. 1941, na kateri je bilo obravnavano:

1. Stanje državnih in samoupravnih uslužbencev in upokojencev z ozirom na standard življenjskih potrebščin, o merah, ki bi jih bilo treba podvzeti za pobijanje draginje in o racionalizaciji življenjskih potrebščin. Sprejeti so bili sklepi za nadaljnje delo in je bil odrejen postopek, ki ga bo nujno pokrenil Centralni odbor v dobrobit uslužbencev. Razpravljali so o samopomoči in o ukrepih, ki naj jih podvzamejo uslužbenci v posameznih krajih in mestih za preskrbo svojih družin po aprovizacijah nabavljajnih zadrug in drugih akcij.

2. Izbran je bil poseben odbor, ki bo obravnaval zakon o državnih uradnikih in bo izdelal enotno stališče k posameznim vprašanjem in poudaril specialne potrebe posameznih strok. Vse to gradivo in naše zahteve bodo predložene na merodajna mesta.

3. Izbran je bil odbor, ki bo posvetil svoje delo realizaciji Saveza državnih in samoupravnih uslužbencev kraljevine Jugoslavije po že izdelanem projektu v smislu sklepov, sprejetih na prejšnjih sejah.

4. Obravnavana je bila predstava o ženi državni uslužbenki. To vprašanje je Centralni odbor obravnaval že ves čas po načelu — za enako delo enako plačilo. Soglasno je bil sprejet načrt dela za to vprašanje v okviru centralnih organizacij kot legitimnih predstavnic stanu brez razlike spola in na temelju popolne solidarnosti in enakopravnosti.

5. Sprejet je bil sklep, naj vsaka centralna organizacija obvešča svoje članstvo o delu Centralnega odbora v svojem stanovskem listu, podrobnosti pa naj sporoča svojim edinicam.

6. Na koncu so bili sprejeti še sklepi o finansiranju akcije; izvoljen je bil še en tajnik za pospešitev dela in podrobnega obveščanja članstva, določen je bil poseben odsek, ki bo izpopolnil pravila za skupno akcijo vseh organizacij.

7. Obravnavano je bilo vprašanje skupnega delovanja vseh centralnih organizacij državnih in samoupravnih uslužbencev in upokojencev v državi v duhu zgoraj navedenih ciljev.

Beograd 7. februarja 1941.

Strokovne nadaljevalne šole

»Slovenski obrtnik« nadaljuje polemiko o strokovnih nadaljevalnih šolah oziroma, še bolj, o nesposobnosti ljudskošolskega učiteljstva na teh šolah.

V 2. številki dne 1. februarja t. l. si prizadeva članek dokazati to svojo trditve v glavnem z navajanjem kaotičnih razmer na neki vajenski šoli v Ljubljani. Ta kritika se nanaša, kakor smo se mogli informirati, na strokovno nadaljevalno šolo za stavbne obrtnike na Grabnu. Obveščeni pa smo, da se je obrnil upravnik tamkajšnje šole zaradi tega na kraljevsko banko upravo s prošnjo, da se uvede v tem pogledu uradna preiskava ter tako ugotove dejstva s tiste strani, ki je edino kompetentna, da nepristransko sodi o razmerah na šoli. Po potrebi se povrnemo torej enkrat pozneje na to obžalovanja vredno poglavje naše publicistike.

Na ta način je tudi po našem mnenju podan najboljši odgovor na take vrste polemike in s tem tudi na štiri petine vsebine tega nedostojnega članka. V naslednjih vrsticah se hočemo ozreti le na ostalo petino, ki vsebuje več ali manj »načelno« kritiko ljudskošolskega učiteljstva, kolikor je zaposleno na strokovnih nadaljevalnih šolah.

Predvsem gre tu za trditve, da ljudskošolski učitelj ni zadostno kvalificiran za pouk na strokovnih šolah, da najbrž ne pozna njihovega ustroja in tudi ne, v kakšen namen da so osnovane.

Zadosten dokaz za te ugotovitve mu je že izjava pisca prejšnjega našega članka v »Učiteljskem tovarišu«, da smatra ljudskošolsko učiteljstvo vajenske šole za nadaljevalne ljudske šole. Z nekaterimi primeri na Omenjeni šoli v Ljubljani ilustrira nato kaos, ki je po njegovem mnenju nujna posledica tega načela.

Kakor rečeno, bo imela o tem kaosu besedo edino kompetentna oblast, prepričani pa smo že danes, da za morebiten kaos ne bo odgovorno ljudskošolsko učiteljstvo in niti ne njegovo pojmovanje o vajenskih šolah.

Kakšno pojmovanje nas ljudskošolske učitelje, ki poučujejo na obrtnih nadaljevalnih šolah, vodi pri našem delu, je za primer te polemike precej irelevantno. Ob zadnji uredbi, ki določa namen in ustroj teh šol, smo se z utemeljenimi naziranjmi in predlogi obrnili na pristojna mesta z obširno brošuro.

Če bi se odločili činitelji šole ozirati na te predloge, bi se v tej uredbi spremenilo marsikaj, kar moramo smatrati v sedanjem ustroju kot škodljiv balast. Izpremembe na ustroju so predlagali le oni osnovnošolski učitelji, ki so zadostno kvalificirani za pouk na strokovnih šolah in — nota bene — ki so si z mnogoletnim delom na takih šolah pridobili dovolj dragocenih izkušenj in spoznanj, da lahko sodijo, kaj se da doseči in predvsem, kako naj se ti uspehi dosežejo.

Trditve, da te strokovne učne moči iz vrst ljudskošolskega učiteljstva ne poznajo niti ustroja vajenskih šol niti namena, za katerega so osnovane, je tako neresna, da se ne izplača, izgubljati o tem niti trenutek časa. Nasprotno: zdi se nam, da bi se pred javnostjo samo smejala, če bi po vsem, kar smo storili v tem pogledu, hoteli dokazovati neresnost takega podtikanja. Na tako raven se v resnici ne moremo in nečemo spuščati.

Samo besedico še o upravnistvu na obrtnih nadaljevalnih šolah.

Če je šolska oblast zavzela stališče, da bodi upravnik nadaljevalne šole vedno le upravitelj ljudske šole, na kateri se vrši pouk tudi za obrtne vajence, je to storila gotovo iz tehničnih razlogov in bo to prakso nadaljevala vse do tlej, dokler ne bodo za obrtne šole zgrajene posebne stavbe. Avtor članka v »Slovenskem obrtniku« si lahko ustvarja o tem kakršno koli sodbu. To nas ne moti. Če pa misli, da se je zavezlo to načelo samo iz ozkega kramarskega stališča o »čuvanju inventarja«, se glede tega on zelo moti. Važnejši — in morda edino važni — so bili pri tem vzgojni momenti, za katere pa v današnjem kruhoborskem času res nima vsakdo tipalk.

M. Nagajka:

Učitelj Pohleven organizira

Učitelj Pohleven je s povešeno glavo stal pred nadzornikom in poslušal.

»Nič ne rečem, gospod Pohleven, lepo delo, ugaia mi, toda mladi ste še in premalo vsestranski. Da, to vidim, da ste tako rekoč sodobni in da imate novo šolo tako rekoč v mezinu. Tudi navdušeni ste in postrtovalni. Pa vseeno se mi zdi, da do naroda niste še prišli. In kaj vam pomaga vsa sodobna šola, če pa ne pridate domo, do našega kmeta. Vašega imena še nisem čul v javnosti. Vi ste pa učitelj in ste poklicani, vaše ime mora v javnosti odmevati ko zvon, ali me razumete? Zdaj so taki časi, da je treba delati za kmeta. Da, za kmetski narod. V šoli ste se že usidrali. Ali ne bi kazalo, da stopite tudi med narod, med kmete?«

Učitelj Pohleven je bil nekoliko preplašen, užgnil je roki in takoj obljubil. Ni si bil sicer zaradi tega narodnega dela preveč na jasnem, pa si je mislil, da se bo že kje poučil, na primer pri krčmarju Štefinu, ki je znan pobornik za kmetske pravice. Mlad človek ima zmeraj zadosti poguma, da obljubi kaj nesametnega in, če bi mu kdo ukazal, naj gre in skladi zvezde z neba, takoj bi dal besedo in se spravil na delo. Gospod nadzornik se je poslovil, Pohleven je pa pričel premišljevat.

Kmet — kdo pa je prav za prav kmet? O tem si ni bil prav na jasnem. Pa saj mu zmeraj pravijo, da živi na kmetih, bodo pač vsi, ki živijo z njim vred po teh hribih. Te bi bilo treba torej organizirati. Ampak sam

od sebe ne bo storil koraka, treba je vprašati župana, ne gre drugače.

In se je napotil do župana Štefina, debelega krčmarja z visečimi brki in umazanim predpasnikom.

»Tako sem mislil,« je dejal Pohleven, »treba bi bilo organizirati kmete, kaj mislite, gospod župan?«

»Kmete?« je pomislil župan. »Saj kmete so že vsi organizirani. Sicer pa, kaj boste s tem? Ali boste znižali davke? Ali boste komu kaj zemlje dali? Ali mislite strašiti s kako agrarno reformo? Toda mene to ne briga!«

»Čemu ne?« je dejal Pohleven. »Saj imate zemljo, živino redite in vzoren sadjar ste in gnojnično jamo ste napravili s podpora.«

»To je vse res, toda jaz nisem kmet, jaz sem krčmar. Ne rečem, da nisem sadjar, tudi živinorejec sem in včasih tudi kak tram prodam, kmet pa nisem. Jaz sem krčmar in konec besedi.«

»Torej moram vprašati koga drugega,« je vzdihnil Pohleven in se je napotil k rdečeličnemu mesarju Prežganki.

»Kaj bo dobrega?«

»Zaradi kmetov gre,« je dejal Pohleven. »Organizirati bi jih morali. Saj ste tudi vi kmet, kaj pač mislite?«

»Jaz nisem kmet, jaz sem mesar,« je grdo pogledal Prežganka. »Pa nikar ne sitnarite tod okoli, potem bodo gotovo podražili živino. Sploh ne vem, čemu naj bi organizirali kmete. Kako si pa to predstavljate?«

»Tako,« je zajekal Pohleven, »kmet je stebel države, tako rekoč državna večina in, kar hoče kmet, je zakon. In vse je organizirano, samo kmet še ne. In vsako, ki ima kaj zemlje, je prav za prav kmet, ali ne?«

»Kar pojdite z vašo organizacijo!« je dejal Prežganka. »Mislim sem, da ste vendar pametnejši.«

Stanarina in naša stanovanja

Učiteljem ljudskih šol pripada poleg prejemkov po uradniškem zakonu še stanovanje v naravi odnosno stanarina in kurjava. Ti dohodki so sestaven del rednih prejemkov, tako pravi zadevni odlok ministrstva prosvete P. br. 1627/31.

Po zakonskih določbah dobi učitelj torej naravno stanovanje, ki mora ustrezati določenim predpisom. Ker je bila ta zadeva sporna, je pred kratkim razsodil to sporno jabolko državni svet in točno formuliral, kakšno mora biti primerno stanovanje za učitelja. Obsegati mora namreč dve sobi in kuhinjo ter pripadajoče pritlikline.

Če na šoli ni naravnega stanovanja, pripada učitelju stanarina v znesku din 150,—, ki jih prejema sedaj od banske uprave, prej pa od občine.

§ 30. finančnega zakona za l. 1933/34 določa, da imata učitelja zakonca pravico le na eno stanarino oziroma na eno stanovanje.

Sedaj pa pogledimo te določbe s praktične plati in videli bomo, da je zopet učitelj tisti, ki je silno prikrajšan, in da je treba te določbe spremeniti in jih prilagoditi današnjemu času in resničnemu stanju, da ne bo učitelj, ki je gmotno itak slabo situiran, trpel škode.

Oškodovan je učitelj na vsak način, pa naj bo poročen ali neporočen, kajti vsota din 150,— je vsekakor premajhna za stanovanje.

Najbolj idealno bi bilo, če bi vse šole imele dovoljno število predpisanih učiteljskih stanovanj. S tem bi bilo ugodeno ne samo učiteljstvu, ampak tudi kr. banski upravi, ki mora sedaj šteti lepe vsote za stanarino učiteljstvu. A redke so danes šole, ki imajo ta problem urejen, in učiteljstvo stanuje večinoma v vlažnih, celo nehigienjskih stanovanjih in plačuje letno ogromne vsote kot najemnino.

Predvsem pa je oškodovano poročeno učiteljstvo.

Na vasi dobiš danes za din 150,— opremljeno sobo, seveda brez kurjave in perila, toda to zadostuje komaj samskemu učitelju ali učiteljici. Seveda se najdejo tudi kraji, da ta znesek ne zadostuje, a malo je takih, in tam je pač tudi samski učitelj oškodovan.

O higieni marsikatega vaškega stanovanja ne bom govoril, a vem, da bi marsikateri učitelj ali učiteljica raje stanovala v šoli, če

bi tako stanovanje obstajalo. Seveda je samski učitelj zopet prikrajšan glede števila sob, kakor mu po zadevni razsodbi državnega sveta pripada.

Sedaj pa pogledimo poročeno učiteljski par, ki uživa le eno stanovanje ali eno stanarino, kako živi.

Srečna je učiteljska družina, če je naravno stanovanje v šoli, ker navadno družinska stanovanja v šolah ustrezajo glede obsežnosti. Tam je ta zadeva v redu. Kako pa je tam, kjer ni naravnega stanovanja, to ve pa samo tisti, ki je deležen takih dobrot. Tam torej dobi družina din 150,— stanarine. Družinsko stanovanje, posebno pa še, če so otroci, pa je edino lahko dvosobno s kuhinjo, kajti le tako stanovanje lahko smatramo kot primerno in ustreza tudi tozadevnim predpisom.

Ali pa se tako stanovanje dobi za 150 dinarjev, kolikor znaša stanarina? To je pa drugo vprašanje. Nikjer na deželi danes ne dobiš stanovanja izpod din 250,—, tako da mora učitelj zopet doplačati iz svojega žepa in tako trpeti izgubo. Zopet ne bom govoril o higieni takih stanovanj, lahko pa z mirno vestjo trdimo, da je nad 60 % vseh podeželskih učiteljskih stanovanj neprimernih in nehigienjskih in ogrožajo zdravje učitelja in njegove družine.

Iz tega vidimo, da je prikrajšan učitelj materialno in poleg tega trpi še njegovo zdravje. Ta problem učiteljskih stanovanj bi se lahko uredil, saj tudi zakon predvideva, da se mora urediti.

Ugotoviti moramo, da je stanarina v znesku din 150,— vsekakor prenizka, kajti za ta denar ne dobiš družinskega stanovanja. Na vsak način je treba to urediti in stanarino zvišati sorazmerno s ceno stanovanjem. Predvsem pa je treba urediti zadevo stanarine za poročene učitelje z družino, ki potrebujejo večja stanovanja in jih morajo sedaj drago plačevati.

S tem je torej zakonski odlok prikrajšal učiteljstvo, ki prejema stanarino in ne uživa naravnega stanovanja. Najidealnejše pa bi bilo, če bi bila za vse na razpolgo naravna stanovanja, da nam stanovanjski problem ne bi delal toliko preglavic in neprijetnih sitnosti.

V-ar

Ciril Petrovec:

Franc Gerbec in Učiteljski tovariš

(Nadaljevanje)

Učiteljski tovariš iz l. 1865. priobčuje dve Gerbecovi skladbi: 1. Svojemu ljubemu prijatelju Janezu Bilcu poklanja za spomin nove maše pesem Marija tolažnica.

2. Učiteljstvu v uporabo pa pesem sv. Alojzija. Na str. 219. pa priobčuje popravek tiskarskih napak teh dveh skladb.

Na str. 256. pa poroča urednik Učiteljskega tovariša, da je prišel naš vrli sodelavec g. Franc Gerbec iz Prage, kjer se je neutrudljivo izobraževal na konservatoriju in ga za eno leto dovršil z izvrstnim napredkom v vseh predmetih. — Poleg Gerbeca omenja tudi Antona Hajdriha, nekdanjega Riharjevega učenca, ki je izstopil iz IV. letnika ljubljanskega semenišča in odšel na konservatorij v Prago.

V 24. št. poroča zopet urednik Učiteljskega tovariša: G. Franc Gerbec je zložil in dal v Pragi natisniti tri lepe božične napeve, ki so pri Giontiniju in Kremžarju po 25 kr. naprodaj.

V Učiteljskem tovarišu iz l. 1866. je na str. 26. in 27. priobčil Gerbec sam: Vabilo na Liro Sionsko, kjer pravi, da se je namenil na prigovarjanje mnogih prijateljev in da se učiteljem ne očita, da zmiraj le eno godejo, izdajati periodičen glasbeni list, ki bi z ozirom

na cerkveni čas donal vedno potrebne napeve. Ime mu bo Lira Sionska. Izhajala bo redno 15. dne vsakega meseca in obsegala na 8 straneh velike osmerke vselej napeve, kakršnih je treba v prihodnjem mesecu.

Obtem prosi vse pesnike, naj mu pošljajo obilo primernih pesmi za različne praznike in sicer toliko zgodaj, da se morejo porabiti.

Nato je Učiteljski tovariš priobčeval izid vsakega zvezka Lire Sionske, od katere je izšel najprej II., nato III., potem pa I. in IV. zvezek, nato sta sledila V. in VI. zvezek.

V 11. listu Učiteljskega tovariša naznanja Gerbec, da je Lira s VI. zvezkom končala I. polletje in se zahvaljuje naročnikom. V prihodnje bo priobčeval tudi napeve za črne maše. Naznanja naslov in prosi še novih naročnikov.

V 14. listu poroča Učiteljski tovariš: G. Franc Gerbec je srečno prišel iz Prage (tam je tedaj divjala avstrijsko - pruska vojna) in nam je naročil, naj o zadevi Lire Sionske tole naznanimo: Ker se VIII. in morebiti še tudi IX. list tega časnika ne bo mogel g. naročnikom razposlati v pravem času, prosim, da mi tega ne štejejo v zlo. Ne jaz, ampak sedanje vojskine homatije so tega krive. Jaz sem se

da so imeli kaj prida zemlje, so odkimavali, da so še kaj drugega.

Popoldne je krenil po rebrastih hribih in je našel tri ali štiri kmete. Previdno so vprašali, kako je s to organizacijo in trije so dejali, da bi se vpisali, četrti je pa odklonil, da se poživlja na vse organizacije in vso gospodo, da lahko živi sam zase.

Čez teden dni je Pohleven srečal v dolini gospoda nadzornika.

»Ne morem, prav nikamor ne pridem!« je vzdihnil obupno.

»To je pa čudno!« je dejal gospod. »Tam zgoraj je vendar vse polno kmetov, sami kmeteje tako rekoč. Ali ste pridobili župana?«

»Nisem!« je vzdihnil Pohleven.

»Župan mora biti vsekakor zraven,« je dejal gospod, »le glejte, da to na kak način uredite. Čas je že, da se tudi Višavci organizirajo.«

Pohleven je dolgo premišljeval, kako bi to napravil. Ogledoval je imena tistih treh, ki jih je pridobil, nato je zaključil, da bo še enkrat stopil k županu. To pot je bil župan drugačnih misli.

»Seveda,« je dejal, »prakar sem bil namenjen k vam. Res je že sramota za našo občino, da nimamo organizacije. Ali ne bi bilo prav, da bi sklicali sestanek in jo osnovali, kaj se vam zdi? Najboljše kar tu pri meni!«

Pohleven je od veselja vse dovolil. Župan si je pomel roki.

Čez teden dni se je vršil sestanek. Prišel je mesar Prežganka, prišel kramar Semlajček in tudi lesnega trgovca Suhača ni manjkalo. Tistih treh kmetov z Rebrni ni bilo. Nemara so pozabili.

»Ravno zadosti nas je, da sestavimo odbor!« je dejal župan Štefin.

Tako so se tudi na Višavi kmeteje organizirali.